

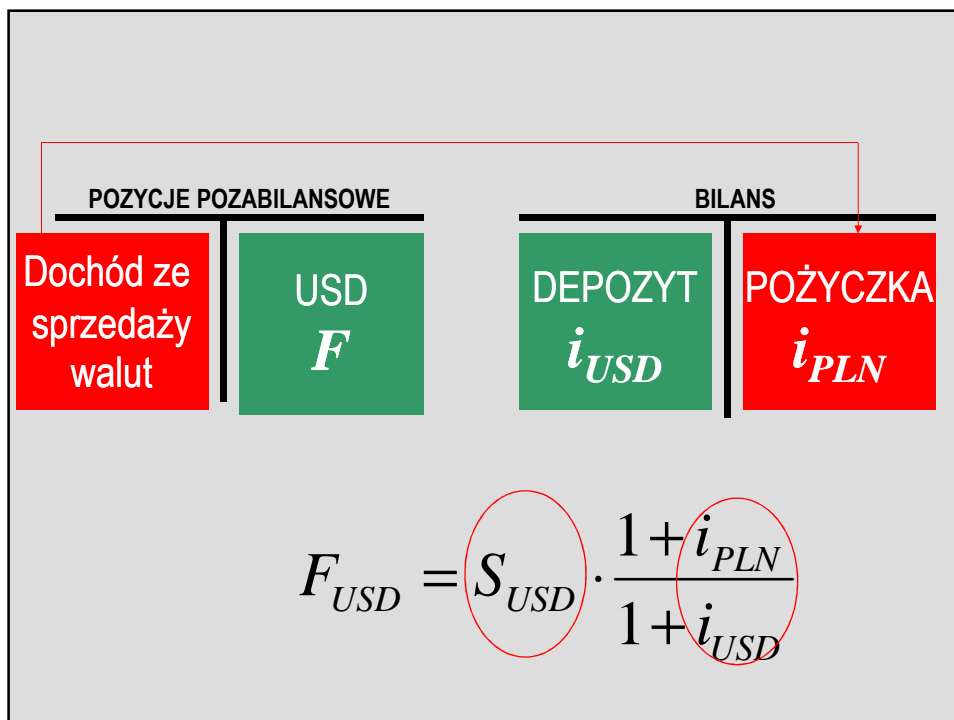
Wykład 9

Ceny na rynkach terminowych

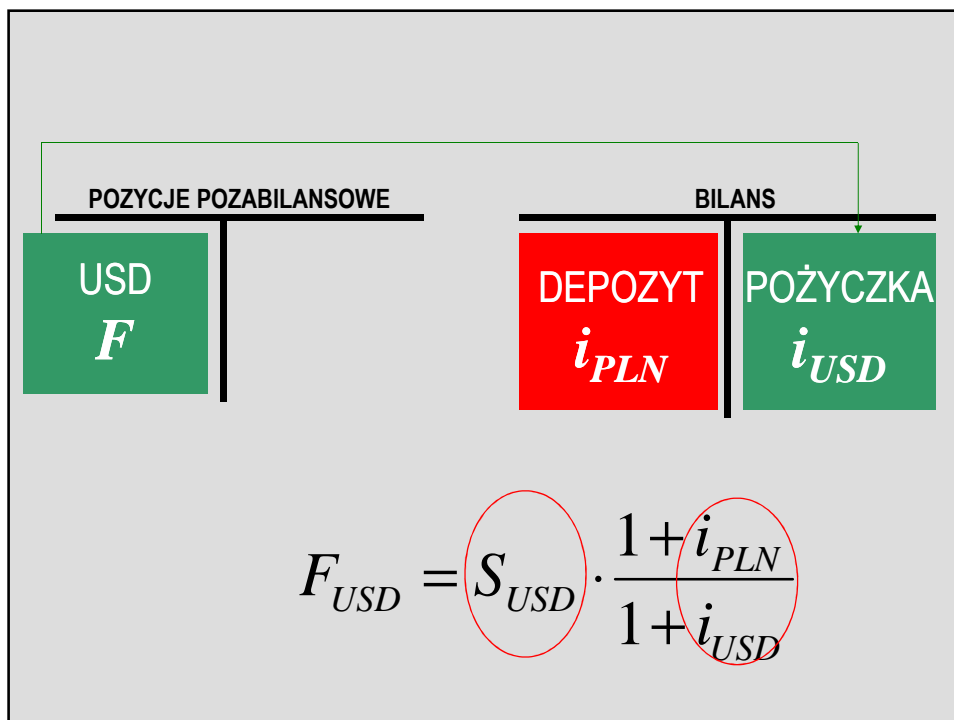

Terminowe kursy walutowe

**Po jakim kursie bank
sprzedałby firmie waluty
w transakcji terminowej?**

Po jakim kursie
bank kupiłby od firmy waluty
w transakcji terminowej?

Terminowe stopy procentowe

**Po jakiej cenie
bank sprzedałby bony skarbowe
w transakcji terminowej?**

POZYCJE POZABILANSOWE	BILANS	
<div style="background-color: blue; color: white; padding: 10px; display: inline-block;"> BONY 3x6 </div>	<div style="background-color: blue; color: white; padding: 10px; display: inline-block;"> BONY 6M </div>	<div style="background-color: blue; color: white; padding: 10px; display: inline-block;"> POŻYCZKA 3M </div>
$f_{3,6} = \frac{\left(i_{0,6} \times \frac{1}{2} - i_{0,3} \times \frac{1}{4} \right)}{\left(1 + i_{0,3} \times \frac{1}{4} \right)} \times 4 \quad F_{3,6} = \frac{Wn}{\left(1 + f_{3,6} \times \frac{1}{4} \right)}$		

**Po jakiej cenie
bank kupiłby bony skarbowe
w transakcji terminowej?**

POZYCJE POZABILANSOWE		BILANS	
BONY 3x6		DEPOZYT 3M	POŻYCZKA 6M
$f_{3,6} = \frac{\left(i_{0,6} \times \frac{1}{2} - i_{0,3} \times \frac{1}{4}\right) \times 4}{\left(1 + i_{0,3} \times \frac{1}{4}\right)} \quad F_{3,6} = \frac{Wn}{\left(1 + f_{3,6} \times \frac{1}{4}\right)}$			

$$(1 + i_{0,6} \times \frac{1}{2}) = (1 + i_{0,3} \times \frac{1}{4})(1 + i^*_{3,6} \times \frac{1}{4})$$

$$(1 + i_{0,6} \times \frac{1}{2}) = (1 + i_{0,3} \times \frac{1}{4})(1 + f_{3,6} \times \frac{1}{4})$$

$$i^*_{3,6} = f_{3,6}$$

Ceny opcji

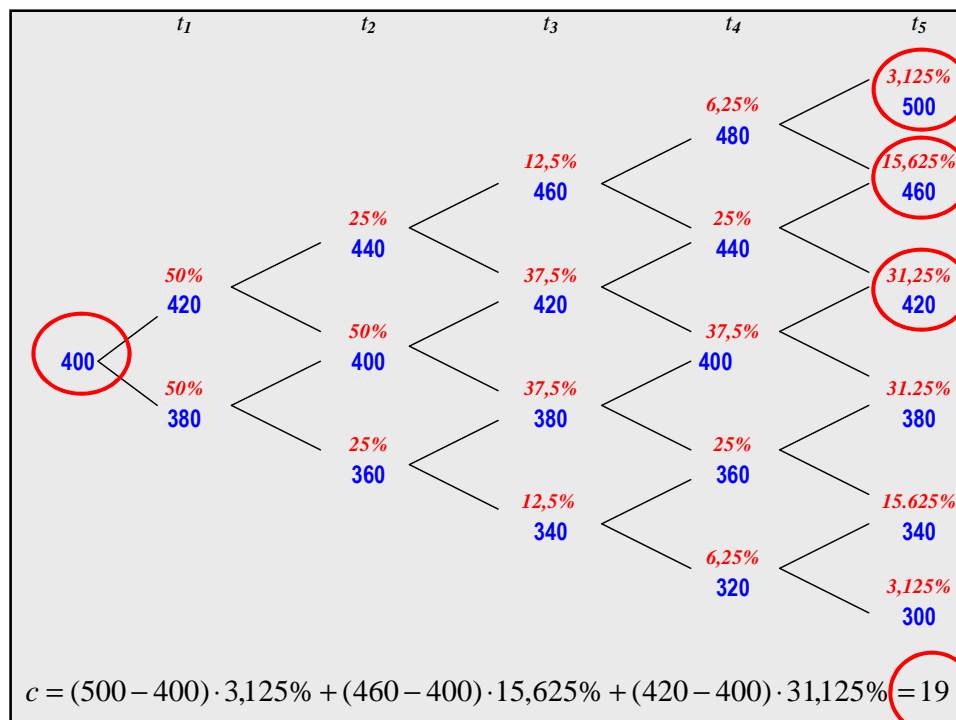
- **Opcja jest polisą ubezpieczeniową,**
- **która może być przedmiotem obrotu na rynku wtórnym**

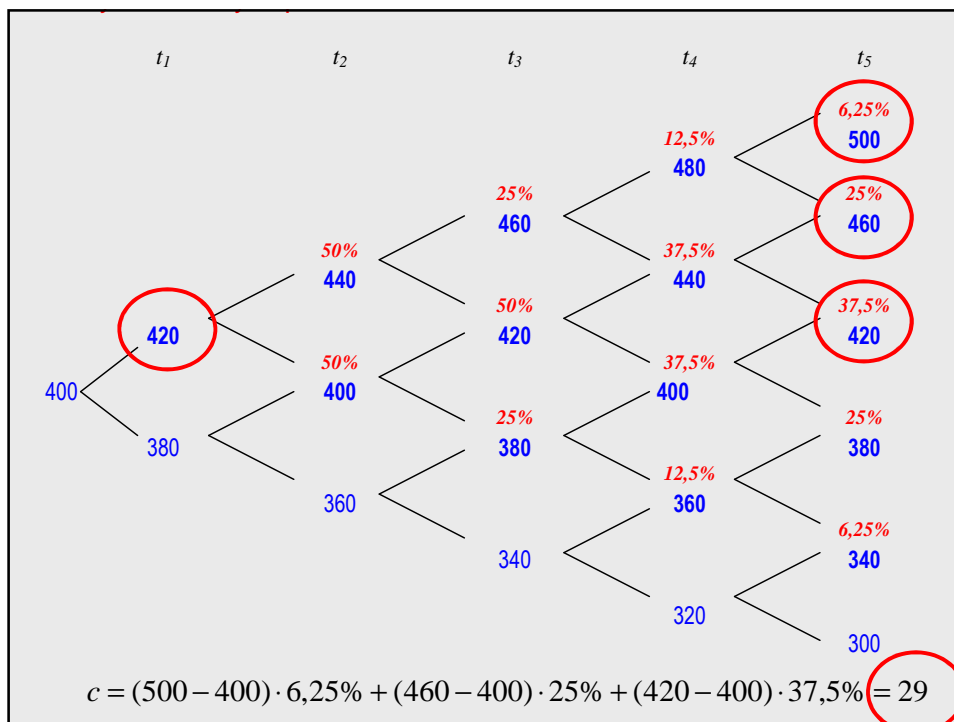
- Cena **opcji** odzwierciedla najbardziej prawdopodobną wielkość strat
- **Wystawca opcji** bierze na siebie ryzyko, że straty mogą być większe.

- Opcja zakupu (*call*)
- Opcja sprzedaży (*put*)

Jakie ryzyko wiąże się ze sprzedażą opcji (np. na zakup akcji)?

**Jak zabezpieczylibyśmy się przed
 ryzykiem wzrostu wypłat na rzecz
 nabywcy opcji, gdybyśmy wystawili
 opcję *call at the money*, a więc
 oferującą rekompensaty za wzrost
 ceny powyżej jej bieżącego poziomu?**

- Jeśli, sprzedając opcję *call*, zobowiązujemy się zrekompensować nabywcy opcji wyższe koszty zakupu akcji, to
- musimy akcje od razu kupić, by je móc odsprzedać po wyższej cenie i zarobić na rekompensaty dla posiadacza opcji, jeśli ceny akcji rzeczywiście wzrosną.

Tak właśnie zabezpieczali się przed ryzykiem wystawcy opcji ponad 100 lat temu.

- **“Sellers of options in London, if they sell a Call, straightaway buy the stock against which the Call is sold**

S. A. Nelson, 1904

**Dzisiaj o tym, ile powinniśmy
kupić dobra bazowego, mówi
nam współczynnik *delta*.**

BILANS

<p style="text-align: center;">KUPIONE AKCJE</p> <p style="text-align: center; font-size: 1.5em;">ΔS</p>	
--	--

$$\Delta = \frac{C_{t_0} - C_{t_1}}{S_{t_0} - S_{t_1}}$$

BILANS

<p style="text-align: center;">KUPIONE AKCJE</p> <p style="text-align: center; font-size: 1.5em;">ΔS</p>	
--	--

$$\Delta = \frac{29 - 19}{20} = 0,5$$

- “Sellers of options in London, if they sell a Call, straightaway buy **half** the stock against which the Call is sold

S. A. Nelson, 1904

**Co będzie źródłem
sfinansowania zakupu akcji?**

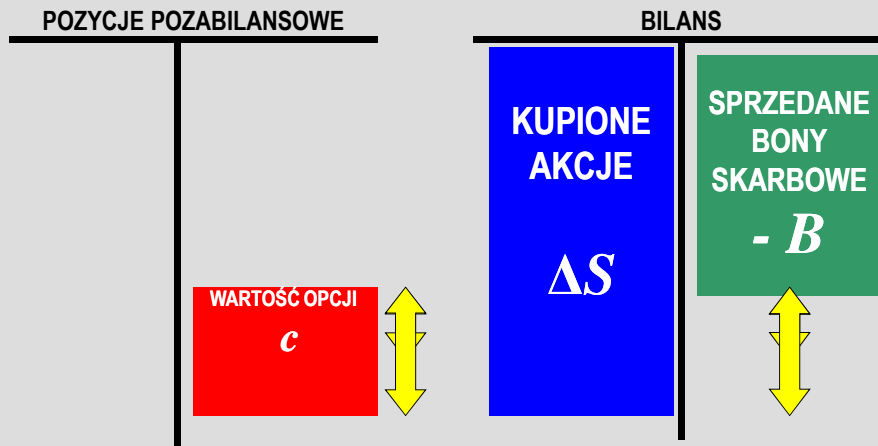
BILANS	
KUPIONE AKCJE ΔS	<div style="background-color: #008000; color: white; padding: 5px;"> SPRZEDANE BONY SKARBOWE - B </div> <div style="background-color: #FF0000; color: white; padding: 5px; margin-top: 5px;"> c_{t_0} </div>

$$\Delta = \frac{C_{t_0} - C_{t_1}}{S_{t_0} - S_{t_1}}$$

$$c = S\Delta - B$$

- Delta
- mówi wystawcy opcji o tym, jak należy zmieniać portfel replikujący opcję, by
- jej wartość cały czas dostosowywała się do zmieniającej się wartości opcji (najbardziej prawdopodobnej wielkości wypłat na rzecz posiadacza opcji w dniu jej realizacji)

Wzrost ceny dobra bazowego (akcji) powoduje wzrost wartości portfela replikującego opcję

ze względu na możliwość odsprzedaży kupionych wcześniej akcji po wyższej cenie

$$c = S\Delta - B$$

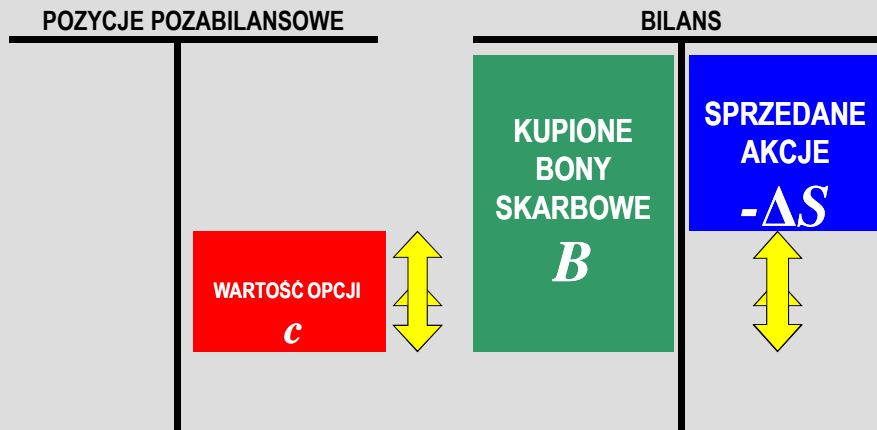
$$c = S N(d_1) - e^{-rt} K N(d_2)$$

**Jak zabezpieczyć się przed
ryzykiem związanym
z wystawieniem
opcji na sprzedaż akcji?**

- **Jeśli, sprzedając opcję *put*, zobowiązujemy się zrekompensować nabywcy opcji niższe dochody ze sprzedaży akcji, to**
- **musimy akcje od razu sprzedać, by je móc odkupić po niższej cenie i zarobić na rekompensaty dla posiadacza opcji, jeśli ceny akcji spadną**

Spadek ceny dobra bazowego (akcji) powoduje wzrost wartości portfela replikującego opcję

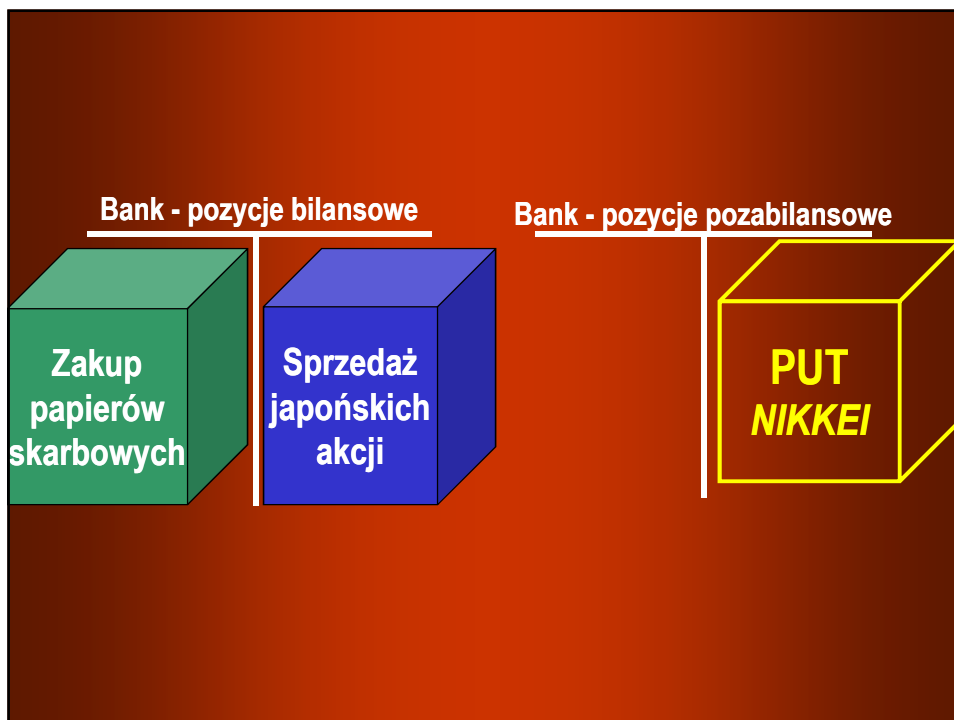

ze względu na możliwość odkupu sprzedanych wcześniej akcji po niższej cenie

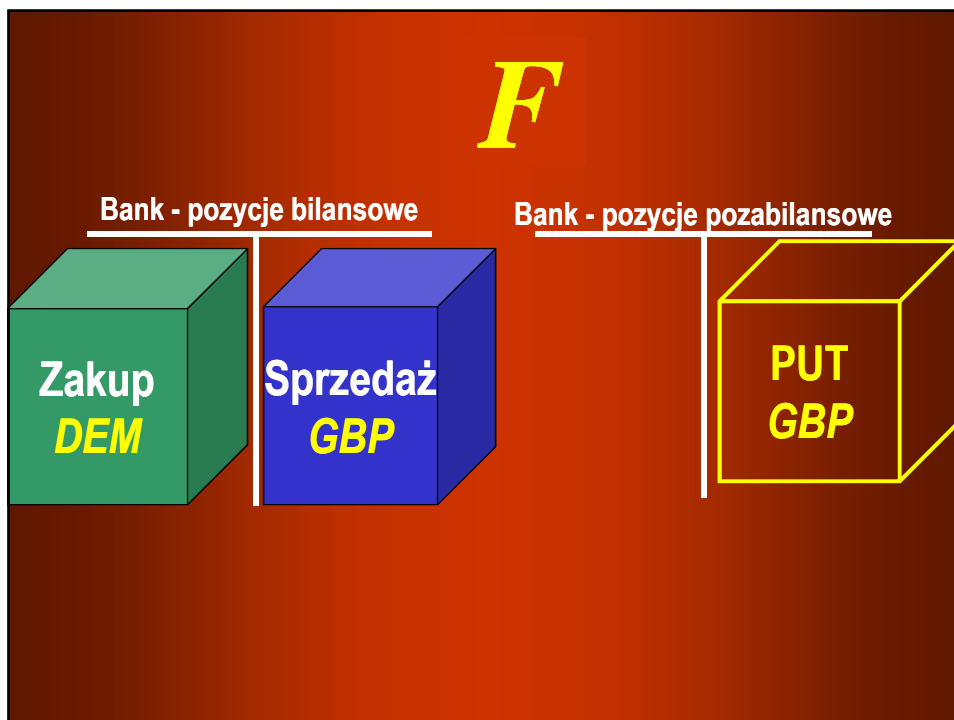
- “Sellers of options in London, if they sell Put; they sell half of the stock immediately”.

S. A. Nelson, 1904

- W roku 1991 Japończycy oskarżali Amerykanów o to, że sprzedaż przez amerykańskie instytucje finansowe opcji put na indeks Nikkei przyczyniła się do załamania cen akcji
- Czy rzeczywiście mogło tak być?
- Jak zabezpieczały się przed ryzykiem amerykańskie instytucje finansowe, które sprzedawały opcje put na indeks Nikkei?

- W 1992 r. – w trakcie ataku spekulacyjnego przeciwko funtowi - Bank Anglii podniósł stopę procentową, czym wywołał – nieoczekiwanie dla siebie - skokowe zwiększenie się skali wyprzedaży funtów.
- Początkowo Bank Anglii był tym zaskoczony.
- Czy domyślamy się, dlaczego tak się stało?

Czy wystawcy opcji zabezpieczają się przed ryzykiem dokładnie tak, jak mówi o tym formuła Blacka-Scholesa?

- **Dynamic hedging is dangerous in practice as it is subject you to blow ups**
- **They have ability to cut the risks using continuous trading which only works in the vary narrowly special case of thin tailed distribution (Failure of dynamic hedging in 1987)**

Espen Gaarder Haug, Nassim Nicholas Taleb; 2007

- **Market-makers who are in the business of manufacturing long and short positions for their clients, do not hedge every option dynamically; instead they hedge only their extremely small net positions.**
- **Thus, the effect of the difference between dynamic and static hedging on their portfolio is extremely small.**

Espen Gaarder Haug, Nassim Nicholas Taleb; 2007

- **Practitioners know from bitter experience that**
- **(1) dynamic replication is a much more fragile procedure than static replication:**
- **(2) a trading desk must deal with transaction costs,**
- **(3) liquidity constraints,**
- **(4) the need for choosing price evolution models and the uncertainties that ensue,**
- **(5) the confounding effect of discontinuous asset price moves**

Emanuel Derman, Nassim Nicholas Taleb; 2007

Dlaczego czytaliśmy i słyszeliśmy tyle na temat strat przedsiębiorstw, których powodem były opcje walutowe?

Od 2004 r. kurs złotego nieustannie (w tendencji) umacniał się w stosunku do euro

- Załóżmy, że przedsiębiorstwo XYZ, które miało mieć dochody z eksportu w EUR chciało zabezpieczyć się przed ryzykiem spadku wpływów złotych z eksportu.**
- Mogłoby zabezpieczyć się przed ryzykiem sprzedając EUR w prostych transakcjach terminowych (co prawie nic nie kosztuje)**
- Chciało jednak być „nowoczesne” i kupowało opcję PUT na EUR, dającą mu gwarancję sprzedaży EUR po kursie nie gorszym niż 3,50 PLN/EUR; trochę (wtedy) lepszym niż kurs terminowy**

Opcja put na EUR

- Opcja jest jednak (jak już wiemy) instrumentem drogim. Jej cena (jak polisy) odzwierciedla wielkość prawdopodobnych wypłat wystawcy opcji na rzecz jej posiadacza.
- Chcąc zarobić na zakup opcji put, przedsiębiorstwa sprzedawały bankom opcje call na EUR; zobowiązując się, że będą sprzedawały bankom EUR po kursie 3,50 PLN/EUR.
- Dawały bankom gwarancję, że będą im rekompensować wyższe koszty zakupu EUR niż po 3.50 PLN

Opcja put na EUR

Eksporter zapewnia sobie, że uzyska **za EUR nie mniej niż 3,50 PLN**
(Eksporter zabezpiecza się przed spadkiem wartości EUR w stosunku do PLN)

Opcja call na EUR

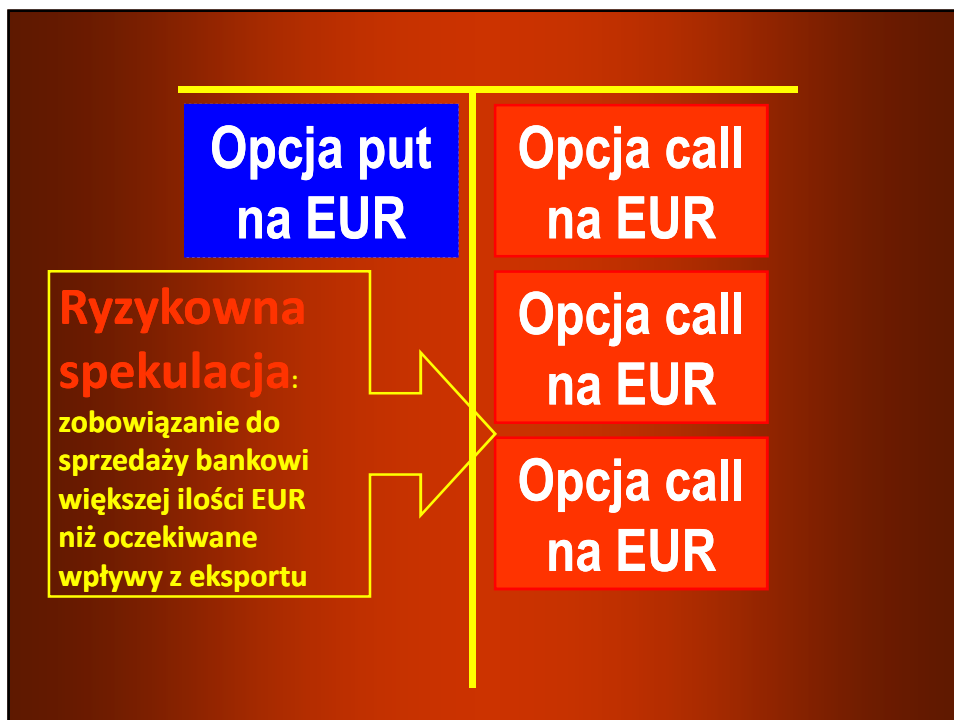
Eksporter zobowiązuje się, że sprzeda bankowi **EUR nie drożej niż za 3,50 PLN**
(Bank zabezpiecza się przed wzrostem wartości EUR w stosunku do PLN)

Do jakiego momentu eksporterzy nie ryzykowali sprzedając opcje call na EUR?

- **Nie ryzykowali dotąd, dokąd sprzedawali euro, które rzeczywiście mieli uzyskać jako płatność za eksport.**
- **Spadek kursu PLN do np. do 3.70 oznaczałby, że sprzedaliby na rynku za 3,70 i oddali 20 gr. bankowi.**

**Dlaczego eksporterzy
ponieśli duże straty?**

- Eksporterzy doszli do wniosku, że skoro można dużo zarobić na sprzedaży opcji call, to czemu nie sprzedać ich więcej.
- Sprzedawali więc opcje put opiewające na kwoty większe niż ich oczekiwane wpływy dewizowe.
- Ryzykowali, że jeśli kurs złotego spadnie poniżej kursu realizacji opcji, to będą musieli sami kupić EUR na rynku walutowym po np. 4.00 PLN, które musieliby odsprzedać bankowi po 3.50 PLN

Dlaczego eksporterzy podejmowali to ryzyko?

- **Chcieli wierzyć w to, co „wszyscy” mówili wokół; że skoro złoty umacniał się stale od 2004 r. to kurs złotego do euro „na pewno” nie spadnie znacząco, a już na „na pewno” nie poniżej 3.50 PLN/EUR**
- **Prawie dokładnie to samo mówiono o cenach domów w Stanach Zjednoczonych do lata 2007 r.**
- **„get-rich-quickly” neurons activated**
- **„be-wonderful-manager quickly” neurons activated**

- **Gdy kurs spadł prawie do 5 PLN/EUR, a eksporterzy nie mieli na tyle dużych wpływów eksportowych, by sprzedać bankom EUR w ilości, do jakiej się zobowiązali,**
- **musieli kupować EUR na rynku po 5.00 PLN, by odsprzedać je bankom po 3.50 PLN**

**Pytanie retoryczne:
Czy kupując EUR, eksporterzy przyczyniali się do spadku kursu złotego?**

